

ISSN: 2663-4619
e-ISSN: 2708-986X

ELMI İŞ

beynəlxalq elmi jurnal

SCIENTIFIC WORK

International scientific journal

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
AZƏRBAYCAN ELM MƏRKƏZİ**

ELMİ İŞ

beynəlxalq elmi jurnal

İmpakt Faktorlu

Cild: 15 say: 1

SCIENTIFIC WORK

International scientific

With Impact Factor

Volume: 15 Issue: 1

**Bakı – Baku
2021**

Jurnal Azərbaycan
Respublikası Ədliyyə Nazirliyi
Mətbu nəşrlərin
reyestrinə daxil edilmişdir.
Reyestr №2212

The journal is included in the
Register of Press editions of
the Ministry of Justice
of the Republic of Azerbaijan.
Registration number: 2212

Beynəlxalq indekslər / International indices

© Jurnalda çap olunan materiallardan istifadə edərkən istinad mütləqdir.
© It is necessary to use reference while using the journal materials.
© www.aem.az

BAŞ REDAKTOR:
REDAKTOR:

Mübariz Hüseynov
Dürdanə Hübətova - filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

REDAKSİYA HEYƏTİ:

- Möhsün Nağısoylu** - akademik
Vaqif Abbasov - akademik
İbrahim Cəfərov - AMEA-nın müxbir üzvü
Elşad Qurbanov - AMEA-nın müxbir üzvü
Eldar Qasimov - tibb elmləri doktoru, professor
Qəzənfər Kazımov - filologiya elmləri doktoru, professor
İzzət Rüstəmov - fəlsəfə elmləri doktoru, professor
Məhərrəm Qasımlı - filologiya elmləri doktoru, professor
Elçin Ağayev - tibb elmləri doktoru, professor
Şirindil Alishanov - filologiya elmləri doktoru, professor
Əmir Əliyev - hüquq elmləri doktoru, professor
İradə Hüseynova - tarix elmləri doktoru, professor
Rüfət Rüstəmov - filologiya elmləri doktoru, professor
Firuzə Abbasova - hüquq elmləri doktoru, professor
Anar İsgəndərov - tarix elmləri doktoru, professor
Eldar Məsimov - fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor
Maarif Cəfərov - fizika-riyaziyyat elmləri doktoru
Şəhla Səmədova - hüquq elmləri doktoru, professor
Şikar Qasimov - tarix elmləri doktoru, professor
Elcin Hüseyn - biotibb elmləri doktoru
Müseyyib İlyasov - pedaqogika elmləri doktoru, professor
Abbas Abbasov - filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, professor
Dürdanə Məmmədova - hüquq üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
- Georgi Duka** - akademik (Moldova)
Nadir İlhan - prof. dr. (Türkiyə)
Coanna Marşalek-Kava - siyasi elmlər doktoru, professor (Polşa)
Mehmet Karataş - prof. dr. (Türkiyə)
Natalya Mişina - hüquq elmləri doktoru, professor (Ukrayna)
Funda Toprak - prof.dr. (Türkiyə)
Uljen Musabekova - filologiya elmləri doktoru, professor (Qazaxıstan)
Vidas Kavaliauskas - humanitar elmlər doktoru, professor (Litva)
Saodat Muxamedova - filologiya elmləri doktoru, professor (Özbəkistan)
Masumə Daei - tarix elmləri doktoru, professor (İran İslam Respublikası)
Flera Seyfullina - filologiya elmləri doktoru, professor (Rusiya, Tatarıstan Respublikası)
İya Zumbuladze - filologiya elmləri doktoru, professor (Gürcüstan)
Andrey Raqulin - hüquq elmləri doktoru, dosent (Rusiya)
Lyudmila Cavadova - filologiya üzrə fəlsəfə doktoru (Rusiya, Dağıstan Respublikası)
Gülnoz Sattorova - filologiya elmləri namizədi (Özbəkistan)
Rövşən Ramizoğlu - doktor öyrətım üyesi (Türkiyə)
Ramis Həşimov - tarix elmləri namizədi (Rusiya, Dağıstan Respublikası)

CHIEF EDITOR: Mubariz Huseinov
EDITOR: Durdana Humbatova - Phd in philology, docent

EDITORIAL STAFF:

Mohsun Nagisoylu - academician
Vagif Abbasov - academician
Ibrahim Jafarov - correspondent member of ANAS
Elshad Gurbanov - correspondent member of ANAS
Eldar Gasimov - doctor of medical science, professor
Gazanfar Kazimov - doctor of philological sciences, professor
Izzat Rustamov - doctor of Philosophy, professor
Maharram Gasimli - doctor of philological sciences, professor
Elchin Agayev - doctor of medicine, professor
Shirindil Alishanov - doctor of philological sciences, professor
Amir Aliyev - doctor of juridical science, professor
Irada Huseynova - doctor of historical sciences, professor
Rufat Rustamov - doctor of philological sciences, professor
Firuza Abbasova - doctor of juridical science, professor
Anar Isgandarov - doctor of historical sciences, professor
Eldar Masimov - doctor of physical and mathematical sciences, professor
Maarif Jafarov - doctor of sciences in physics and mathematics
Shahla Samadova - doctor of juridical science, professor
Shikar Gasimov - doctor of historical sciences, professor
Elcin Huseyn - doctor of biomedical sciences
Museyib Ilyasov - doctor of pedagogical sciences, professor
Abbas Abbasov - Phd in philology, professor
Durdana Mammadova - Phd in law, docent

Georgi Duka - academician (Moldova)
Nadir Ilhan - prof.dr. (Turkey)
Joanna Marshalek-Kawa - doctor of political sciences, professor (Poland)
Mehmet Karatash - prof.dr. (Turkey)
Nataliya Mishyna - doctor of juridical science, professor (Ukraina)
Funda Toprak - prof.dr. (Turkey)
Ulgen Musabekova - doctor of philological sciences, professor (Kazakhstan)
Vidas Kavaliauskas - doctor of Humanities, professor (Lithuania)
Saodat Muhamedova - doctor of philological sciences, professor (Uzbekistan)
Masuma Daei - doctor of historical sciences, professor (The Islamic Republic of Iran)
Flera Seyfullina - doctor of philological sciences, professor (Russia, Republic of Tatarstan)
İya Zumbulidze - doctor of philological sciences, professor (Georgia)
Andrey Ragulin - doctor of juridical science, associate professor (Russia)
Lyudmila Javadova - Phd in philology (Russia, Republic of Dagestan)
Gulnoz Sattorova - Phd in philology (Uzbekistan)
Rovshan Ramizoglu - doctor of philological sciences, docent (Turkey)
Ramis Hashimov - candidate of historical sciences (Russia, Republic of Dagestan)

ÜSKÜDAR'DA BİR HADİS ÂLİMİ PROF. DR. RAŞİT KÜÇÜK'ÜN HAYATI ESERLERİ HADİS VE SÜNNETE DÂİR BAZI GÖRÜŞLERİ

Anahtar Kelimeler: Hadis, Sünnet, Hadis İlimleri, Hadis Tarihi, Raşit Küçük

A Hadith Scholar in Üsküdar Prof. Dr. Raşit Küçük Life Works and Views on Hadith and Sunnah Summary

We examined Raşit Küçük's life his books, articles, papers and Religious Foundation of Turkey Encyclopaedia of Islam. We have identified the names of the substances contained in the first volume. We have determined the master and doctoral theses he has conducted at Marmara University Social Sciences Institute.

We tried to reveal some of his views on Hadith and Sunnah in general terms, based on Raşit Küçük's books published, his statements in videos on his life and works based on the views we have identified his life philosophy is that a healthy awareness of Hadith and Sunnah is formed both in the public and in the academy.

We ended our research by emphasizing the contribution of the works of Raşit Küçük who contributed to the acceleration of the Hadith Sciences in our country, both as a contribution to the Hadith Sciences.

Key words: *Hadith, Sunnah, Hadith Sciences, Hadith History, Raşit Küçük*

Hayati

Raşit Küçük, 1947 yılında Antalya Akseki Menteşbey Köyü'nde²⁰⁰ doğmuş, ortaokulu Antalya'da okumuş,²⁰¹ 1970 yılında Konya Yüksek İslâm Enstitüsü'nden mezun olduktan sonra doktora çalışmalarına Erzurum İslâmî İlimler Fakültesi'ni başlamış,²⁰² daha sonra geçiş yaptığı Marmara Üniversitesi 1984 yılında 2 doktora tezi hazırlamıştır. 1997 yılında doçent, 2003 yılında profesör unvanını almıştır. Erzurum

²⁰⁰ Raşit Küçük, Halil Yıldırım'ın sunduğu Bezm-i Âlim Programında kendi anlatımı ile doğduğu köyünü şöyle tavsif etmiştir: “Ben, Akseki'nin Gödene köyündenim. Daha sonra bu köylerin adı değiştirildi. Benim köyümün adı da “Menteşbey” köyü oldu. “Menteşbey” Köyü denilmesinin sebebi, köyü fetheden kişinin adının “Menteşbey” olması ve köyde de onun mezarının bulunması “Menteşbey Mezarlığı” diye bir mezarlık var. Ama hâlâ “Gödene” diye halk orayı öyle anıyor. Bazı köylerin adı geri verildi belki o da geri verilir. Gödene köyü, Akseki'nin doğrusu geçmiş dönemde önemli köylerinden biri. Büyük bir köydü. Benim doğduğum yıl, 1947 yılı. O yıllarda nüfusu bir hayli yoğun. 120 hane civarında evi olan bir köy. Şimdi öyle değil. Bu köy, medresesi olan bir köy çok kadim dönemden beri. Akseki'nin özelliği, Selçuklular zamanında terkedildikten İslam toprağı olduktan sonra hiç istilâ görmemiş olması. İçerde bir bölge olduğu için hep korunmuş bir bölge olarak kalmış köyleri de böyle kendisi de böyle. Tabii Akseki hakikaten dediğiniz gibi âlimleriyle meşhur. Benim köyümde de aynı şekilde meşhur olan insanlar var.” https://www.youtube.com/watch?v=JUmoB1ommKQ_ (Erişim Tarihi: 14.08.2020).

²⁰¹ Raşit Küçük, İmam-Hatip Lisesini niçin tercih ettiğine dair şu bilgiyi vermiştir: “Meselâ kendisine yakın bir mekândayız, Kandilli Rasathanesi'nin kurucusu olan Fatin Hoca, Fatin Gökmen benim köylümdür. Onun kardeşi Antalya Müftüsü Mustafa Sıdkı Efendi, beni İmam-Hatib'e götüren kişidir. Ben orta halli, hem de fakir bir ailenin içinde doğmuş biriyim. Babam, sadece 3. sınıf şehadetnâmesine sahip bir kişiydi. Köydeydi çeşitli yerlerde ticaretler yapmış ama neticede köyünde kalmayı tercih etmiş, köyünde kalıp, köyünde vefat eden bir kişi babam. Antalya İmam-Hatip Lisesi'ne gittim ben ilkokulu bitirince. Bu müftü, amcamın tavsiyesi ve hakikaten elimden tutmasıyla... Evet İmam-Hatib'e ilk giden talebe benim ama köyde çok okuyan olduğunu belirtmek isterim. Mesela çokça hâkim kadılar köyü diyorlar Gödene'ye. Kadı Efendiler varmış Osmanlı öneminde çok sayıda. Benim çocukluk yıllarında da hakikaten bürokraside bir hayli insanları olan bir köy. İşte Danıştay'da, Yargıtay'da, çeşitli bakanlıkların müsteşarlıklarında görev yapan köylülerim vardı. Aynı şekilde büyük ticârî işler yapanlar vardı... Müftü Efendi her sene köye hatırladığım kadarıyla gelirdi belirli bir süre ve rahmetli babam bizi kardeşlerimle birlikte. Kardeşim küçüğümle aramızda çok az yaş farkı var sadece 18 ay. 3. Kardeşimle aramda 5 yaş fark var. 4. Kardeşimle aramda 10 yaş kadar fark var. 4 erkek kardeşlik biz. Babam, bizi onun elini öpmek için götürür onun duasını alırdık. Tavsiyelerini alırdık. Nasihatlarını alırdık. Ben, ilkokulu bitirdiğim yıllarda bir hevesle bazen köyün camiinde ezan okurdum. Müftü amca da o ezanlarımdan birini duymuş, ziyaretine gittiğimde o sıralarda Aksu İlk Öğretmen Okulu'na giriş imtihanlarına da girmiştım ama orayı kazandığıma dair bir şey bir bilgi gelmemişti. “Ben seni İmam-Hatib'e götürüceğim, Antalya'da İmam-Hatip Okulu var.” Dedi ve müftü amca tavsiye edince: “Bu çok iyi bir yerdir muhakkak” diye İmam-Hatib'e gittim ve şunu samimiyetle ifade edeyim ki ömrümün bugününe kadar hep kendisine dua ediyorum çünkü İmam-Hatip o zaman gideni çok fazla olmayan bir okuldu ama benim nazarımda hakikaten çok değerli, bize insanlık değerlerini öğreten, dinimizi öğreten, işte insana saygıyı, millet varlığına saygıyı, insan olanlara karşı hürmeti öğreten bir okul... Ben 7 yıl vakıflar öğrenci yurdunda kaldım Antalya'da. Vakıfların öğrenci yurdu vardı. Bir ev, büyük bir ev yurt yapılmış, Vakıflar tarafından kiralanmış, o yurttaki çeşitli okullardan öğrenciler kalırdı. İmam-Hatip talebeleri de onlardan bir kısmıydı. O yurttaki doğrusu bizim yetişmemizde çok büyük âmil olmuştur...” https://www.youtube.com/watch?v=JUmoB1ommKQ_ (erişim: 14.08.2020).

²⁰² Prof. Dr. Salih Tuğ'un danışmanlığında hazırlanmıştır.

İmam-Hatip Okulu'nda 4 yıl öğretmenlik ve idarecilik yapmış, 1975 yılında Erzurum İslami İlimler Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaya başlamış, 1981 yılında İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'ne Enstitüsü'ne tayin olmuştur. 1982 yılında İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nün Marmara Üniversitesi'ne bağlı İlahiyat Fakültesi'ne dönüşmesinden sonra da uzun yıllar boyunca bu fakültenin hadis öğretim üyesi olarak çalışmış, 2007-2011 yılları arasında dekanlık yapmıştır. 2011-2014 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu başkanlığı yapmış, 2014 yılında başladığı İSAM başkanlığı görevini halen sürdürmektedir.²⁰³

2.Eserleri

2.1.Kitapları

1. *Siyer*²⁰⁴
2. *Sevgi Medeniyeti (Allah'ta Kul Kulda Allah Sevgisi)*²⁰⁵
3. *Türk Millî Eğitiminde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersleri*²⁰⁶
4. *H. Muhammed (s.a.s.) Siyer-i Nebi*²⁰⁷
5. *H. Peygamber'de Sevgi ve Merhamet*²⁰⁸

2.2.Tercümelere

1. *Nuruddin İtr, Hadis Öğrenimi İçin Yapılan Seyahâtlar*²⁰⁹
2. *Riyâzu's-Sâlihîn*²¹⁰

2.3.Makaleleri

1. *Sevgide Vahdet Esastır*²¹¹
2. *Sünnet Hakkında*²¹²
3. *Peygamberimiz ve Çocuk Sevgisi*²¹³
4. *Edebe Muhtacız*²¹⁴
5. *İmâm-ı Buhârî (r.a.)*²¹⁵
6. *Ebû Nuaym el-İsbahânî (r.a.)*²¹⁶

²⁰³ <https://islamansiklopedisi.org.tr/muellif/rasit-kucuk> (erişim: 14.08.2020). Üsküdar Belediyesi tarafından 28 Mayıs 2016 tarihinde "Sünnet-i Seniyyeye Adanmış Bir Ömür Raşit Küçük'e Saygı Gecesi" adlı bir program düzenlemiştir.

²⁰⁴ İHL için ders kitabı, İsmail Yiğit ile birlikte, Ankara: 1987, Diğer Baskısı: Ankara: 1997.

²⁰⁵ Ankara: 1991; Diğer Baskıları: İstanbul: Rağbet Yayınları, 2000; İstanbul: Rağbet Yayınları, 2007. "*Sevgi Medeniyeti*" adıyla yayımlanan doktora tezi, 1991 yılında Türkiye Yazarlar Birliği tarafından "fikir" dalında birincilik ödülüne layık görüldü. 2016 yılında Türkiye Yazarlar Birliğinin Yılın Yazar Fikir Adamı ve Sanatçıları Ödülleri dalında Üstün Hizmet Ödülüne layık görüldü. <https://islamansiklopedisi.org.tr/muellif/rasit-kucuk> (erişim: 14.08.2020). Raşit Küçük, Tohum dergisi yazarlarından Erol Erdoğan, Veysel Başar, Tuba Karaçorlu'nun kendisiyle gerçekleştirmiş olduğu bir mülâkatta bu kitabının nasıl şekillendiğini şöyle ifade etmiştir: "Sevgi Medeniyeti kitabı benim doktora tezi olarak çalıştığım alanın sadece bir bölümüdür. Tamamlanabilmiş bir yapı olduğunu da söyleyemem; fakat kendi içinde bir bütünlüğü ifade ediyor. Bilebildiğim kadarıyla "sevgi medeniyeti" tanımlaması ilk defa kullanılmış bir isimlendirmedir. Kur'an ve Sünnette sevgi ile alakalı temel referansları görüp bunların boyutlarının ne kadar derinlikli ve ne kadar önemli olduğunu,çeşitli ilim alanlarında söz sahibi ve yetkin ulemamızın konuyu kadim zamanlardan bu yana ehemmiyetle ele alıp yorumladığını ve özellikle vakıflar gibi müşahhas eserleri görünce, İslâm'ın gerçekten insanlığa bir sevgi medeniyeti sunduğu kanaatimi bu sözle ifade etmiştim; bu ifade kitaba isim yapıldı. Kitabın esas adı ve tez olarak sunduğu şekli isminin altında da yazıldığı gibi "Kur'an ve Sünnette Sevgi Kavramı Özellikle Allah Sevgisi"dir. Bu kitap, ele alınan her başlığının bir tez konusu yapılabileceği şekilde tasavvur olunabilir. İslam'ı bir korku dininden ibaret göstermeye çalışan batı zihniyetine karşı bir söylem oluşu ve sevginin sıcaklığı zannedersem ilgi görmesini sağladı. Ömrüm olur, fırsat bulursam yeniden elden geçirmeyi istediğim bir kitaptır. Şimdiye kadar iki ayrı yayınevi tarafından birkaç baskısı yapıldı. Şimdi bu düşüncemi gerçekleştirebilmek ümidiyle yeniden basılmak istenilmesini istemedim." <https://www.tohumdergisi.com/2018/03/07/soz-meclisi-prof-dr-rasit-kucuk/> (erişim: 11.11.2020).

²⁰⁶ Mustafa Öcal ile birlikte, İstanbul: İslam Medeniyeti Vakfı, 1993.

²⁰⁷ İsmail Yiğit ile birlikte, İstanbul: 2006, Diğer Baskısı: İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2015.

²⁰⁸ M.Şevki Aydın, Süleyman Hayri Bolay-Kenan Gürsoy, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2011.

²⁰⁹ "*İlim ve Sanat*", 1985, /39-48.

²¹⁰ Raşit Küçük, M.Yaşar Kandemir ve İsmail Lütfi Çakan ile birlikte şerh ettikleri İmam Nevevî'nin (ö. 676/1277) *Riyâzu's-Salihîn* adlı eserini *Peygamberimizden Hayat Ölçüleri* adı altında tercüme ve şerh etmişler, yazdıkları 101 sayfalık önsözde Hadis-Sünnet ilişkisi,Peygambere olan ihtiyaç, Sünnetin kaynağı ve dindeki yeri, Peygambere ve Sünnete olan ihtiyaç, Sünnetin bağlayıcılığı ve Sünnetin korunmuşluğu, Sünnetin kurtarıcılığı ve Sünnete yöneltilen itirazları gibi bazı konuları ele alıp incelemişlerdir. (M.Yaşar Kandemir-İsmail Lütfi Çakan, İstanbul: Ensar Neşriyat, 1996. Diğer Baskısı: İstanbul: Erkam Yayınları, 2011. s. 10-54.

²¹¹ *İslam*, 2 (1983), 36-37.

²¹² *İslam*, 1 (1983), 33-35.

²¹³ *İslam*, 5 (1984), 21-22.

²¹⁴ *İslam*, 30 (1986), 54-55.

²¹⁵ *İslam*, 38 (1986), 52-53.

²¹⁶ *İslam*, 38 (1986), 52-53.

7. *Bid'at Kavramı ve Boyutları*²¹⁷
8. *“Dinî Klasiklerin Toplumsal Zemini” Münasebetiyle Bazı Düşünce ve Kanaatler*²¹⁸
9. *Metin Tenkidine Dair*²¹⁹
10. *H. Hz. Peygamber'in Özel Hayatı ile İlgili Rivayetler ve Bunların Eğitim Değeri ile Aile Sırlarının İfşa Sınırı*²²⁰
11. *Tıbb-ı Nebevî Literatürü*²²¹
12. *Tıbb-ı Nebevî Literatürü Üzerine Bir Deneme*²²²

2.4. Bildirileri

1. *Kur'ân-Sünnet İlişkisi ve Birlikteliği*²²³
2. *H. Hz. Peygamber ve Örneğinin Mahiyeti İslam'ın Anlaşılmasında Sünnetin Yeri ve Değeri*²²⁴
3. *İslâm Kültüründe Sevgi İçin Kullanılan Kavramlar Muhabbet Meveddet Rahmet ve Merhamet*²²⁵
4. *İstanbul'da Medfûn Olduğu Söylenilen Sahâbilerden Ebû'd-Derdâ*²²⁶
5. *İlahiyat Fakültelerinde Din Eğitimi Üzerine Bazı Düşünce ve Teklifler*²²⁷
6. *Sünnet ve Hadislerde Sevgi*²²⁸
7. *Câmi Merkezli Hayat*²²⁹
8. *Mescidu'n-Nebî ve Sahâbe Hanımlar*²³⁰

2.5. Konferans Metinleri

*Kur'ân ve Sünnette Ma'nevî Hayatımız ve Görevlerimiz Tasavvuf Üzerine Konferanslar*²³¹

2.6. Danışmanlığında Hazırlanan Tezler

1987-2009 yılları arasında Raşit Küçük'ün danışmanlığında Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlanan toplam 28 adet Yüksek Lisans tezi, 1997 yılları arasında 6 doktora tezi olmak üzere toplam 34 tez danışmanlığı yapmıştır.

2.7. Ansiklopedi Maddeleri

Raşit Küçük'ün *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* için yazmış olduğu madde sayısı 16'dır. Bunların ciltler bazında dağılımı şöyledir.

1. Abâdile²³²
2. Abbâd b. Bişr²³³
3. Abdullah b. Mubârek²³⁴
4. Abdurrahmân b. Ebzâ²³⁵
5. Abdulmuttalib b. Rebîa²³⁶
6. Ebû Ahmed b. Cahş²³⁷
7. Ebû Recâ el-Utâridî²³⁸
8. Ebû Saîd el-Hudrî²³⁹
9. Ebû Sufre²⁴⁰

²¹⁷ *İslam*, 58 (1988), 12-13.

²¹⁸ *Türkiye IV. Dinî Yayınlar Kongresi Dinî Klasikler Tebliğler-Müzâkereler* (30-31 Ekim 2009, Ankara), Ankara: 2011, s. 95-98.

²¹⁹ *“İslâmî İlimlerde Metodoloji (Usûl) Meselesi”*, 3 (2009), 436-441.

²²⁰ *“Hz. Peygamber ve Aile Hayatı”*, (ts), 403-420.

²²¹ Ünal, Yavuz, *TC İlahiyat Fakültelerinde 1957-1997 Yılları Arasında Hadis Ana Bilim Dalında Yapılan Tezler Bibliyografyası*, İAD, “Hadis ve Sünnet Özel Sayısı”, 1997: 10/1-2-3/246.

²²² *“İlim ve Sanat”*, 1985: 3/1/6-8.

²²³ *“Sünnetin Dindeki Yeri”*, (1995), 125-164.

²²⁴ *Kutlu Doğum Sempozyumu Bildirileri*, (2001), 2003: 281-304.

²²⁵ *“İslâm Ahlâkı ve Sevgi”*, *Kutlu Doğum Sempozyumu Bildirileri*, 2006, 2007, s. 73-90.

²²⁶ *“Tarihi Kültürü ve Sanatıyla VI. Eyüp Sultan Sempozyum Tebliğleri”* (10-12 Mayıs 2002), İstanbul: 2003, s. 24-27.

²²⁷ *“IV. Din Şurası Tebliğ ve Müzâkereleri”*, 12-16 Ekim 2009, Ankara: 2009, 2, s. 899-907.

²²⁸ *“İslam'da Sevgi Temelinde Beşeri Münasebetler”*, *İlmi Toplantı-2010*: s. 227-240.

²²⁹ *YECDER III. Ulusal Din Görevlileri Sempozyum Tebliğleri* (13 Mayıs 2012, İstanbul), İstanbul: 2013), s. 21-24.

²³⁰ *“Cami Kadın ve Aile”*, 2013, s. 39-45.

²³¹ 1998, s. 137-160.

²³² *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, I, 7.

²³³ *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, I, 12.

²³⁴ *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, I, 122-124.

²³⁵ *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, I, 159-160.

²³⁶ *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, I, 273-274.

²³⁷ *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, X, 88.

²³⁸ *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, X, 212.

²³⁹ *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, X, 223-224.

²⁴⁰ *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, X, 230.

10. Ebû'd-Dahdâh²⁴¹
11. İbn Ebî Âsım²⁴²
12. İbn Ebî Hâtım²⁴³
13. İsnâd²⁴⁴
14. Metin²⁴⁵
15. Muhammed b. Eslem²⁴⁶
16. *Riyâzu's-Sâlihîn*²⁴⁷

3.Röportaj

Mehmet Yaşar Kandemir ile Röportaj²⁴⁸

4.Kendisiyle Yapılan Mülâkâtlar

1. Yüzakı Dergisi²⁴⁹
2. Tohum Dergisi²⁵⁰

5.Hadis ve Sünnete Dâir Bazı Görüşleri

Raşit Küçük'ün, Kur'an ve Sünnete dair görüşlerini bir araştırma çerçevesinde ele almak mümkün değildir. Kitap, makale, bildiri, konferans, seminerleri yanında hayati ve akademik kariyeri ile ilgili olarak kendisiyle yapılan söyleşi ve beyânâtlarından hareketle tespit edebildiklerimizden bazılarını zikredeceğiz.

5.1.İslam Hem Bilgidir Hem İmandır Hem Ameldir Hem Ahlâktır

Mustafa Cihat'ın hazırlayıp sunduğu Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde "Müslümanlar Bugün İslam'ı Nasıl Okuyor" konulu programa katılan Raşit Küçük, kendisine sorulan "İslam, bir bütün olarak bize ne söyler?" Sorusuna Kur'an-ı Kerim'in en son nâzil olduğu ifade edilen ve vedâ haccı sırasında nâzil olan "Bugün dininizi tamamladım."²⁵¹ âyetini Siyer ve Tefsir âlimlerince bu âyetin nüzûlünde 80 veya 85 gün sonra Peygamberimizin vefat ettiğini, dinin ve Allah'ın kulları üzerinde nimetin tamamlandığını ve İslam binin mükemmelliğini ifade ettiği yorumunu yapmıştır. Raşit Küçük, bir Yahûdî âliminin Hz. Ömer'e, "Kur'an-ı Kerim'de bir âyet var bu bize nâzil olmuş olsaydı nâzil olduğu günü bayram itihâz ederdik. Onu hep bayram olarak kutlardık." dediğinde Hz. Ömer'in bu âyetin hangisi olduğunu sorduğunda: "Bugün dininizi tamamladım." ayeti olduğunu zikrettiğinde Hz. Ömer'in: "Biz bu âyetin hangi gün nerede nâzil olduğunu biliyoruz. Ve bu âyetin nâzil olduğu günü haftada bir haftalık bayram olarak yıl da bir de büyük bayram olarak kutluyoruz. Çünkü bu âyet, bir Cuma günü nâzil olmuş ve o Cuma günü hac esnasında olduğu için Cuma her hafta bir bayram yapıyoruz bu âyetin nâzil olduğu gündür." cevabını verdiği işaret etmiştir.²⁵²

5.2.İslam Hepimizin Yarışabileceği Bir Alanda Bize Üstünlük Tanıyor

Raşit Küçük, İslam Dininin ırk, renk, cinsiyet ve yaşadığı coğrafyanın bir üstünlük derecesi olmadığını, hepimizin yarışabileceği bir alan olan takvâda yarış olabileceğini, Müslüman olan kimsenin en mükemmel doğru seyretmesinin üzerine farz olduğunu ifade edildiğini onun için Müslümanın aynı yerde kalmasının ve aynı halde devam etmesinin uygun olmadığını tekâmülün Müslümanın hedefi olması gerektiğini ve bunun ise en ulvî mertebeye ulaşmanın bir adı olduğunu vurgulamıştır. Raşit Küçük, Kur'an'ın Müslümanlığın akabinde "mü'minlik", "muhtislik", "muhtislik" ve son olarak da "müttakîlik" sıfatını zikrettiğini bu sebepten Müslümanın yaşayışıyla dış dünyaya kendisinin iman sahibi olması gerektiğini, bunun amellerine ve davranışlarına yansımaları gerektiğini, bu davranışların sadece ibadetlerden ibaret olamayacağını, hayatın her alanını kulluk bilinciyle yerine getirmesi gerektiğine işaret etmiş, bu sebepten bütün işlerini Allah'ın rızasını gözeterek yapması gerektiğini şöyle izah etmiştir: "Bu o kadar önemli bir şeydir ki hangi işi yaparsak yapalım Ben öğretnemsem sınıfta Allah'ın rızasını gözeteceğim. Tüccarsam Allah'ın rızasını gözeteceğim. Doktorsam Allah'ın rızasını gözeteceğim. Bir program yapıyorsam en iyisini yapmak için Allah'ın rızasını gözeteceğim. Bu Allah'ın rızasını gözetme Allah için yapmanın adı ihlâstır. Böyle olan Müslümanın adı da muhtistir. Bunun da üstünde bir mertebe var o da ihsân mertebesidir. İhsân mertebesi en mükemmel ifadesini

²⁴¹ TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), X, 309-310.

²⁴² TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), XIX, 422-423.

²⁴³ TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), XIX, 432-434.

²⁴⁴ TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), XXIII, 154-159.

²⁴⁵ TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), XXIX, 411-414.

²⁴⁶ TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), XXX, 527-528.

²⁴⁷ TDV İslam Ansiklopedisi (DİA), XXXV, 146-147

²⁴⁸ "Hadis Tetkikleri Dergisi" (HTD), 12/1 2014, 131-158.

²⁴⁹ <https://www.yuzaki.com/2008/04/prof-dr-rasit-kucuk-ile-mulakat>, (erişim: 14.08.2020).

²⁵⁰ <https://www.tohumdergisi.com/2018/03/07/soz-meclisi-prof-dr-rasit-kucuk/>(erişim: 11.11.2020).

²⁵¹ Mâide, 5/3.

²⁵² <https://www.youtube.com/watch?v=RmrWKNWdEjo> (erişim: 14.08.2020).

Rasûl-i Ekrem'in bir tarifinde bulur. Çünkü Cebrail (a.s.) Peygamberimize gelip: "İman nedir? İslam nedir? Diye sorduğunda bir soru daha sormuştur" "فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَتَاهُ يَرَاكَ" İhsân nedir? Diye Peygamberimize: "İhsân, Allah'ı görüyormuşsun gibi kulluk yapmandır. Sen, Onu görmesen de O, seni görüyor ya."²⁵³

Raşit Küçük, "Allah bizi görüyor, her yaptığımızı biliyor, her sözümüzü duyuyor, her istediğimize vâkıf oluyor" diye hesap edip amellerimizi işlememiz gerektiğini ve bunun İslam'da "takvâ mertebesi" olarak tavsif edildiğini takvânın ise Cenâb-ı Hakk'ın rızasına en uygun amellerle hayatı geçirmek olduğuna vurgu yapmış, pek çok anlamı olan takvânın Toshihiko İzutsu tarafından çok güzel güzel tahliller yapıldığı ve bu eserin Süleyman Ateş tarafından "Allah İnsan"²⁵⁴ adıyla tercüme edildiğini zikretmiştir. Raşit Küçük, takvânın en alt mertebesinin haramlardan sakınmak, üst derecesinin helalleri de miktarınca işlemek olduğunu Müslümanın da derecesi bu olması gerektiğini "إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ" "Sizin Allah katında en değerli olanlarınız en muttaki olanlarınız yani Allah'a karşı en saygılı, en sevgili ve Allah'tan en çok korkup çekinendir."²⁵⁵ Âyetiyle vurgulamıştır.²⁵⁶

5.3. Peygamberimizin Hadisleri (s.a.s.) "Cevâmiu'l-Kelim" Diye Nitelenen Fesâhât ve Belâğatin En Üstün Örneklerini Taşır

Raşit Küçük, Hz. Muhammed'in sözlerinin herhangi bir zamanla mukayyed olmadığını, değerinden de bir şeyler kaybetmediğini şöyle beyan etmiştir: "Mutlak hakikat hiçbir zaman değişmez. Bütün peygamberler, bütün münzel kitaplar insanlık tarihi boyunca yeryüzünde yaşayanlara bu gerçeği haykırıp durdular. Onun için İslâm âlimleri, Hz. Âdem'den (a.s.) Hz. Muhammed'e (s.a.s.) kadar dinlerin aslı ve esasının hiçbir değişikliğe uğramadığını ifade ederler. Cenâb-ı Hakk'ın insanlara ve cinlere gönderdiği son elçi olan Hz. Muhammed'in (s.a.s.) sözleri, işleri, yaşadığı hayat bu gerçeğin ifadesi ve örneğidir."²⁵⁷

Raşit Küçük, Hz. Peygamberin sözlerinin vecîz ve özlü sözler olduğunu "cevâmiu'l-kelim" olarak tavsif edilen bu sözlerin her birinin izahı için müstakil kitaplar yazılabileceğini şöyle izah etmiştir: "جَوَامِعُ الْكَلِمِ" "cevâmiu'l-kelim" İslâm âlimlerinin çoğunun: "Peygamberimizin az söz ile çok geniş anlamlar ifade etme özelliğine sahip oluşu anlamına gelir. Hz. Fahr-i Kâinât'ın bu özellikleri taşıyan pek çok hadisleri bulunmaktadır. Bütün hadislerin aynı şekilde kabul edilmesi gerektiğini söyleyenler yanında, sadece bu özelliğe sahip hadisleri kapsadığı kanaatini belirtenler de vardır."²⁵⁸

Raşit Küçük, diğer peygamberlere nazaran kendisine Hz. Peygamber'e (s.a.s.) bazı farklı özelliklerin hadislerde zikredildiğini şöyle izah etmiştir:

"Ben, cevâmiu'l-kelim ile gönderildim."²⁵⁹ وَأَوْتِيْتُ جَوَامِعَ الْكَلِمِ, "Bana cevâmiu'l-kelim verildi."²⁶⁰ Bu rivâyetlerin her ikisi de sahîh hadis kitaplarında yer alır. Bu hadislerden hareketle bazı âlimler cevâmiu'l-kelim ile Kur'ân'ın bazıları hem Kur'ân hem de hadislerin kastedildiğini söylemişlerdir.²⁶¹

Raşit Küçük, Hz. Peygamber'in az kelâmı çok manalar ifade eden diğer hadislerinden de bazı örnekler sunmuştur: "بِتُوبَةِ الْأَعْمَالِ بِالْيَتِيمَاتِ" "Bütün ameller niyetlere göre değer kazanır."²⁶² "Allâh'a îman ettim de, sonra da dosdoğru ol!"²⁶³; "لا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ" "Sizden biri, kendi öz nefsi için isteyip arzu ettiği bir şeyi, din kardeşi için de isteyip arzu etmedikçe gerçek mânâda mü'min olamaz."²⁶⁴, "Ben, mekârim-i ahlâkı tamamlamak üzere gönderildim."²⁶⁵ ... Bunlar gibi onlarca hadis "cevâmiu'l-kelim" diye adlandırılmıştır.²⁶⁶

²⁵³ el-Buhârî, Muhammed b. İsmail, *el-Câmiu's-Sahîh*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992. "İman", 37; Tefsîr, 2; en-Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb, *Sunen*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992. İman, 5.

²⁵⁴ *Kur'ân'da Allah ve İnsan, adıyla ilk defa 1975 yılında* Ankara Üniversitesi basımevi tarafından basılmış Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi yayınlarından biri olarak neşredilmiştir. Daha sora Yeni Ufuklar Neşriyat tarafından 2018 yılında yayınlanmıştır. Eser ayrıca M.Kürşat Atalar tarafından *Kur'ân'da Tanrı ve İnsan* adıyla tercüme edilmiş, 2014 ve 2017 yıllarında 2 defa Pınar yayınları tarafından Ankara'da neşredilmiştir.

²⁵⁵ Hucurât, 49/13.

²⁵⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=RmrWKNWdEjo> (erişim: 14.08.2020).

²⁵⁷ <https://www.yuzaki.com/2008/04/prof-dr-rasit-kucuk-ile-mulakat>. (erişim: 14.08.2020).

²⁵⁸ <https://www.yuzaki.com/2008/04/prof-dr-rasit-kucuk-ile-mulakat>. (erişim: 14.08.2020).

²⁵⁹ el-Buhârî, Muhammed b. İsmail, *el-Câmiu's-Sahîh*, "Cihâd", 122, "Ta'bîr", 22, "İ'tisâm", 1; Müslim, *el-Câmiu's-Sahîh*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992. "Mesâcid", 7. "Bana cevâmiu'l-kelim verildi." şeklinde de rivayet için bkz. Müslim b. el-Haccâc, *el-Câmiu's-Sahîh*, "Mesâcid", 5, 9.

²⁶⁰ *Müslim*, Mesâcid, 12. et-Tirmizî, Muhammed b. İsmâ, *Sunen*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992, "Siyer", 5.

²⁶¹ <https://www.yuzaki.com/2008/04/prof-dr-rasit-kucuk-ile-mulakat>. (erişim: 14.08.2020).

²⁶² el-Buhârî, Muhammed b. İsmail, *el-Câmiu's-Sahîh*, "Bed'u'l-Vahy", 1.

²⁶³ *Müslim*, "İmân", 62.

²⁶⁴ en-Nesâî, *Sunen*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992. "İmân", 19.

²⁶⁵ Mâlik b. Enes, *Muvattâ*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992. "Husnu'l-Hulk", 8; Ahmed b. Hanbel, *Musned*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992. 2/381.

²⁶⁶ <https://www.yuzaki.com/2008/04/prof-dr-rasit-kucuk-ile-mulakat>. (erişim: 14.08.2020).

5.4.Hz. Peygamberin (s.a.s.) Hayatı ve Her Hâlinin En İnce Teferruatına Varıncaya Kadar En Sahîh ve Sağlam Bilgisine Sahip Durumdayız

Raşit Küçük, Hz.Peygamberin (s.a.s.) sîret bilgisine sahip olduğumuz kadar hiç bir peygamberin sîret bilgisine sahip olmadığımızdan dolayı onun sözlerinin büyük ehemmiyete hâiz olduğunu, Kur'ân-ı Kerîm dışında hiçbir peygambere indirilen mukaddes kitabın aslına sahip olmadığımız gibi Tıpkı Hz. Muhammed (s.a.s.) dışında hiçbir peygamberin de sağlam bir sîret bilgisine sahip olmadığımızı vurgulamış, Peygamberimizin hayatının en ince teferruatına kadar her hâlinin en sahîh ve sağlam bilgisine sahip olduğumuzu vurgulamıştır. Raşit Küçük, insanın ve insanlığın karşılaştığı problemlere çare olacak bir inanç ve hayat tarzı aranıyorsa bunların önemli olduğuna işaret etmiş, Peygamberinin Sünnet'i ve Sîreti yok olmuş ve tahrîfâta uğramış, bozulmuş, asliyetini kaybetmiş ve âdeta folklorik hâle gelmiş bir dinin bağlılarının fazlalığının da bir derde devâ olamayacağını ifade etmiş, bu açıdan bizlerin de İslâm dini ve onun peygamberi ile ilgili söylediklerimizin önemli olduğunu şöyle ifade etmiştir: "Cenâb-ı Hakk'ın bütün bunlardan daha büyük bir lütfu ve bunların üstünde bir fazilet olabilir mi? Çünkü ezeli ve ebedî hakikatin bizâtihî kendisi olan ilâhî kelâm, Allâh'ın Kitâbı yüce Kur'ân, indiği gündeki tazeliği ve hâli ile elimizde bulunuyor. Onu yaşantısı ile hayat hâline getirmiş olan Hz. Peygamber'in Sünneti ve Sîreti en sahîh ve sağlam şekliyle önümüzde duruyor. Bize düşen görev, bunların kıymetini bilmek ve insanlık ailesini bu gerçeklerden haberdâr etmektir."²⁶⁷

5.5.Hz. Peygamber'in Kur'ân ve Sünnet ile Belirlenmiş Olan Örnekliliği Müslümanlar İçin Temel Kabullerden Biridir

Raşit Küçük, Hz. Peygamberin sünnetinin sadece bireysel açıdan değil toplumsal açıdan da önem arz ettiğini ve onun sünnetinin fert ve toplum hayatının müşterekliğini artırması açısından sürekliliğini devam ettirdiğini şöyle ifade etmiştir: "Peygamberimizin örnekliliği, ona iman, itaat, ittibâ ve iktidadan bağımsız düşünülemez. Hz. Peygamber'in ahlâkında, fiillerinde, sözlerinde ve diğer niteliklerinde en güzel örneği teşkil ettiği hususunda Müslümanlar arasında herhangi bir ihtilâf bulunmamaktadır. Peygamber Efendimizin örnekliliğini münhasır alanlara indirgemek doğru olmaz. Bu örneklilik, hayatın tüm alanlarıyla ilgilidir. Peygamberimizin örnekliliğinin dinî hükmü konusunda İslam âlimleri arasında görülen ihtilâf, işin özüne yönelik olmadığı gibi, mahiyetini zedeleyici bir unsur da taşımamaktadır. Peygamber Efendimizin örnekliliğinin dinî hükmünün farziyet, vücûbiyet, sünnet veya müstehâb oluşu gibi ayrımlar, işin mahiyetinden ziyade muhtevanın çeşitliliği ile ilgilidir. Hz. Peygamberin örnekliliği sadece bireysel açıdan değil, toplumsal yönden de önemlidir. Bağlayıcılığı ve yöntem belirleme özelliği bu iki boyutuyla birlikte düşünülmelidir. Hz. Peygamberin örnekliliği ve sünnetinin geçerliliği onun hayatı veya belirli bir zaman dilimi ile kayıtlı değildir. Kur'an ve Sünnet'in nasları bunu âmir olduğu gibi, ümmetin uygulaması da bunun kanıtıdır. Hz. Peygamberin örnekliliği ve sünnetinin sürekliliği, Müslüman fertlerin ve toplulukların hayatının müşterekliğini sağlayan en önemli unsurdur. Sahâbîlerin hayatının bilinmesi, Rasûllah'ın örnekliliğini anlayıp kavrama açısından önem arz eder. Müslümanlar, ibadetlerinde ve diğer muâmelelerinde Allah'ın ve Rasûlünün emirlerine uygun bir tarzda ve peygamberi kendilerine örnek alarak hareket ederler."²⁶⁸

5.6. Kur'ân ve Sünnet Sevgi Anlayışına Yön Veren Temel Etkenlerdir

Raşit Küçük Kur'ân Sünnetin vurguladığı hususların sevgi temeline dayandığını özellikle Allah ve Peygamber (s.a.s.) sevgisinin hem canlı hem de cansız varlıkları kapsadığını şöyle vurgulamıştır: "Müslüman toplumlar, Kur'ân ve Sünnet'in yol göstericiliği, izahları ve bu iki temel kaynağın müşahhas örnekleri sayesinde sevgi konusunda da büyük çapta anlayış birlikteliği sağlayabilmişlerdir. Müslüman olduğunu söyleyen her fert için Allah ve peygamber sevgisi imanın, mü'min sayılmanın gereklerinden biridir. Ana, baba, çocuk, kardeş, akraba, insan, tabiat vb. sevgiler, Allah ve peygamber sevgisine takdim edilmedikçe meşru sayılır. Kur'ân sevgisi, Ehl-i Beyt ve sahâbe sevgisi gibi birtakım sevgileri dinimiz teşvik eder. Din kardeşlerini sevmek, bütün canlılara karşı merhamet ve şefkat duygusuna sahip olmak da İslam'ın bize öğrettiği, Kur'ân ve Sünnet'in özenle vurguladığı sevgi temeline dayalı prensiplerendir. Şu halde Allah sevgisiyle başlayan 'sevgi sağanağı' bütün canlıları, hatta cansız varlıkları içine alacak kadar geniş bir alanı kapsamaktadır... Kur'ân, Sünnet ve hadislerde sevgi denilince akla ilk gelen Allah sevgisi, hemen peşinden ise peygamber sevgisidir. Kitap ve Sünnet merkezli bir okuma veya araştırma bu gerçeğin tartışmasız oluşunu ortaya koyar. Bütün sevgilerin temelini bu iki sevginin teşkil ettiği İslam âlimlerince de ittifakla kabul edilir. Başka her türlü sevginin meşrûiyeti de bu ikisine göre bir değer ifade eder. Sevgi, kalbin sevilene meyli olduğu için, Allah için kullanılmasının doğru olup olmayacağı tartışma konusu edilmiştir. İslam âlimlerinden bazıları Allah sevgisi ile kastedilen mananın O'na kulluk görevini yerine getirmek

²⁶⁷ <https://www.yuzaki.com/2008/04/prof-dr-rasit-kucuk-ile-mulakat>. (erişim: 14.08.2020).

²⁶⁸ Raşit Küçük, "Hz. Peygamber ve Örnekliliğinin Mahiyeti İslam'ın Anlaşılmasında Sünnetin Yeri ve Değeri", *Kutlu Doğum Sempozyumu Bildirileri*, (2001), 2003, s. 300-301.

olduğunu söylemişlerse de ulemânın çoğunluğu Kur'ân ve Sünnetten getirdikleri delillerle Allah sevgisinin varlığını ve bunu sadece ibadet veya kullukla yorumlamanın isabetli olmadığını ortaya koymaya çalışmışlardır.²⁶⁹

5.7.Sünnetin Bir Bütün ve Kavram Olarak Bağlayıcılığı Kesindir.

Raşit Küçük, Hz Peygamber'e (s.a.s.) uyanın ve verdiği hükme razı olunması gerektiğini, onun hükmü karşısında müminlere seçim hakkı tanınmadığını beyan eden âyetlerin²⁷⁰ sünnetin Müslümanların hayatındaki etkin ve bağlayıcı rolünü ortaya koyduğunu zikretmiştir. Hz Peygamberin değişik vasıflarla ortaya koymuş olduğu sünnetin bağlayıcılık derecesinin ve çerçevesinin aynı olmadığını da bir gerçek olduğunu **risâlet** (peygamberlik), **iftâ** (müftülük), **kaza** (hâkimlik) ve **imâmet** (devlet başkanlığı) vasıflarından biri ile tasarrufta bulunabileceğini ve bunun hükmünü izah etmiştir: "Risâlet yani peygamberlik vasıfıyla ortaya koyduğu sünnet, genelde âyetleri özelliklerine göre açıklama (**tefsîr**), belli bir şarta bağlama (**takyîd**), muayyen fertlere özel kılma (**tahsis**), helal ve haramı açıklama akâid ve ahkâmı beyan etme ve tefsiri demek olduğu için hükmü kıyamete kadar devam edecek olan bir teşri' anlamındadır. Zira Hz Peygamber, bu tebliğ ve beyan tasarrufunda bir tebliğci ve nakilci durumundadır. Allah katından kendisine bildirilen gerçekleri nakil ve beyan etmektedir. Hz. Peygamberin bu sıfatla ortaya koyduğu tasarrufları bütün ümmeti bağlayıcıdır."²⁷¹

5.8. Hz. Peygamber'e (s.a.s.) İmanla Birlikte İtaat de Gereklidir

Raşit Küçük, ibadetin sadece Allah'a ta'zim olduğunu itaatın ise hem Allah'ın hem de peygamberin ve itaat edilmesi emredilenlerin emirlerini kapsadığına işaret ederek itaatın imanın bir gereği ve neticesi olduğuna işaret eder. Peygamber'e imanın ona itaati zorunlu kıldığını vurgular, sadece peygambere iman değil ona itaatın da farz olduğuna, onun getirdiği ve uyulmasını emrettiği bütün prensipleri yerine getirmenin de peygambere itaat olduğuna bunun da gereklilik ifade ettiğine "Ey iman edenler! Allah 'a ve Resulüne itaat edin, işittiğiniz halde ondan dönmeyin. İşitmedikleri halde işittik diyenler gibi olmayın. Allah katında hayvanların en kötüsü, düşünmeyen sağırlar ve dilsizlerdir."²⁷² Âyetini istişhâd olarak getirerek şu değerlendirmeyi yapmıştır: "Bu âyetler, Rasûlullah'ın sözünü işitip ondan faydalanmayan, onu gönüllerine sindiremeyen, o sözlere önem vermeyen kimselere bir uyarıdır. Böyle kimseler dinleyip anlasalar bile anladıklarını icra edip yerine getirmezler. Sanki hiç duymamış, işitmemiş gibi hareket ederler. Böylesi sağır ve dilsiz hayvanlara benzetilmiştir."²⁷³

5.9.Hz. Peygamber'e (s.a.s.) Salâvat Getirmek Allah'ın Emridir

Raşit Küçük, Rasûlullah'a (s.a.s) salâtu selâm getirmenin Allah'ın emirlerinden biri olduğunu, salavat getirmenin hem dünyada hem de ahirette mükâfatını olacağını şöyle beyân etmiştir: "Hz. Peygamber'e salât ve selâm getirme, Kur'ân-ı Kerîm'in beyânına göre Cenâb-ı Hakk'ın bize emrettiği hususlardan biridir, yani farzdır. Ancak âyette²⁷⁴ tekrarına ait hüküm bildirilmemiştir. Sahih olan görüşe göre ismi her anıldığında getirmek vaciptir. Ancak bazı âlimlerin bir mecliste birçok defa adı anılınca, bir defa salât u selâm getirmekle vacibin ifa edilmiş olacağı kanaatinde olduklarını da belirtmiş olalım. Her duanın başında ve sonunda salât u selâm okumanın da vacip olduğu kabul edilir. Nasıl salât ve selâm getireceğimizi Peygamberimiz bize öğretmişler, onlarca sahîh rivayetle sabit olan bu metinler sadece hadis kitaplarımızda değil, Akâid, Tefsîr, Fıkıh, Siyer, Tasavvuf ve Ahlâk ilimleriyle ilgili kitaplarda da yer almıştır. Salât ve selâm getirmenin bir Müslüman için sağlayacağı dünya ve âhîret mükâfatı, ismi anıldığı hâlde getirmemenin sonuçları hadis-i şeriflerde hatırlatılmıştır. Bunlardan sadece bir tanesinin anlamı şöyledir: "Yanında adım anıldığında bana salavât getirmeyen kimsenin burnu yere sürtülsün."²⁷⁵

5.10. Hz. Peygamberin (s.a.s.) Şefaati Hak ve Gerçektir

Raşit Küçük, Hz. Peygamberin (s.a.s) şefaatinin Ehl-i Sünnet ve Mu'tezile'ye göre hem menkûlât hem ma'kûlât açısından şöyle değerlendirmiştir: "Ehl-i Sünnet mezhepleri, şefaatin hak ve gerçek olduğunu kabul ederler. Akli ön plâna çıkararak böyle konuları kabul etmeyen Mu'tezile mezhebi, şefaati ilâhî adâlete aykırı bularak reddeder. Mu'tezilenin bu aşırı akılcılığı İslâm'ı evrensellikten uzaklaştırıp mahallî bir din hâline getirme çabasında olanları cesaretlendirmektedir. Dinin i'tikâd konularının her birini akılla kavrama imkânı

²⁶⁹ Raşit Küçük, *Sünnet ve Hadislerde Sevgi İslam'da Sevgi Temelinde Beşerî Münasebetler*, Tartışmalı İlmi Toplantı, 2010: 228-229.

²⁷⁰ Nisâ, 4/65; Ahzâb, 33/36.

²⁷¹ Raşit Küçük, *Riyâzu's-Sâlihîn -Peygamberimizden Hayat Ölçüleri-*, (M. Yaşar Kandemir ve İsmail Lütfi Çakan ile birlikte) (İstanbul: Ensar Neşriyat, 1996), 29-30.

²⁷² Enfâl, 8/20-22.

²⁷³ Raşit Küçük, *Kur'ân-Sünnet İlişkisi ve Birlikteliği*, "Sünnetin Dindeki Yeri", (İstanbul: Ensar Neşriyat, 1995), 128.

²⁷⁴ "Allah ve melekler peygambere salât ediyorlar; ey iman edenler, siz de ona salât ve selâm okuyun." Ahzâb, 33/56.

²⁷⁵ et-Tirmizî, Muhammed b. İsâ, *Sunen*, "Daavât", 101. <https://www.yuzaki.com/2008/04/prof-dr-rasit-kucuk-ile-mulakat> (erişim: 14.08.2020).

yoktur; çünkü o konu ma'kûlât alanı ile ilgili olmayabilir. Aklın kanunlarının her alanı ihata edeceği yönündeki yaklaşım temel yanlışlardan biridir. Menkûlât yani nakil yoluyla bize ulaşan haberlerin sâbitliği naklin kanunlarına tâbidir. Akıl, onun hikmetini araştırır, gücü nispetinde yorumunu yapar. Bu yorumlar muhtelif olabilir, isâbetsizliği haberin sübûtunu ortadan kaldırmaz.”²⁷⁶

5.11. Kur'ân'daki Bazı Âyetler Hz. Peygamberin Kavli ve Fiilî Sünnetleri İslâm'da Zühd Hayatının Olduğunun Delilidir

Raşit Küçük, Hz. Peygamberin (s.a.s.) her hâl ve davranışlarının Kur'an-ı Kerim'e muvafık olduğundan dolayı onun zühd hayatının temelini Kur'ân'da aranması gerektiğine işaret etmiş Sakın kendilerini sınamak için onların bir kesimini yararlandırdığımız dünya hayatının çekiciliğine göz dikme! Rabbinin sana verdiği nimetler daha hayırlı ve daha kalıcıdır.”²⁷⁷ Ayetini örnek olarak sunmuştur. Dünya nimetlerinin bir imtihan vesilesi olduğuna örnek olarak: “Sanıyorlar mı ki, onlara mal ve evlâtlar verirken yalnızca iyilikleri için çırpınıyoruz! Hayır, onlar işin farkına varamıyorlar.”²⁷⁸ Ayetini zikretmiştir. Dünyanın faydasının pek az oluşuna “Dünya menfaati önemsizdir, Allah'tan korkanlar için ahiret daha hayırlıdır ve size kıl payı kadar haksızlık edilmez.”²⁷⁹ Ayetini zikretmiş, Allah'ın sevabının daha hayırlı olduğuna “Allah, mü'minlere ihsân ve merhamet sahibidir.”²⁸⁰ Ayetine işaret ederek değişik psikolojilere dikkat çekilmekte olduğuna “Kim ahiret kazancını isterse, onun kazancını artırırız. Kim de dünya kazancını isterse, ona da istediğinden veririz, fakat onun ahirette hiçbir payı yoktur.”²⁸¹ Ayetini örnek olarak sunduktan sonra: “Gerek

Kur'ân-ı Kerim'in işaret ettiğimiz ayetleri gerekse Hz. Peygamberin kavli ve fi'li sünnetleri İslam'da bir zühd hayatının olduğunun delilidir. Hadis kitaplarımızın pek çoğunda “Kitâbu'z-Zuhd” ve “Kitâbu'r-Rekâik” bölümleri konuyla ilgili rivâyetleri ihtiva etmektedir.”²⁸²

5.12. Allah ve Rasûlüne Sevmeye Vahdet Esas Olmadır.

Raşit Küçük, Allah ve Rasûlünü sevmeye vahdetin esas alınması gerektiğini zira esaslar İslam dininin Tevhîd esasına dayanan bir din olduğunu ve Allah'a hiçbir konuda hiçbir şeyin ortak ve eş kabul edilemeyeceğine Vahdet prensibinin sevgide de öncelikle geçerli olduğuna şöyle dikkat çekmiştir: “En üstün ve ortak tanımayan sevgiye layık olan Allah'tır. O'nun sevgi ile başka sevgilerin aynı ölçüde ve bir kalpte birleşmesi mümkün görülmemiştir Çünkü bu sevgiler birbirinin zıddıdır. Sevgisi Allah'a has olan kimsenin kalbinden mâsivâ sevgisi çıkar ancak Allah'ın emrettiği hoş gördüğü ve yasak kılmadığı sevgiler kendisini sevmenin ve emrine uymamanın vesilesi ve gereğidir. Hz Peygamber'e ashabını müminlere anne ve babayı, çocuklarını vb. sevmek gibi. Sevgi bir takım bölünmelere uğrarsa zayıflar. Sâdık ve samîmî bir sevgi olma vasfını kaybeder. Böyle olunca Allah'a itaat mefhumu da zaafa uğramış olur. Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyrulur: “Ey Peygamber Allah'tan kork. Kâfirlere ve münâfıklara itaat etme. Şüphesiz Allah bilendir hikmet sahibidir. Rabbinden sana vahyedilene uy. Muhakkak ki Allah yaptıklarınızı haber almaktadır Allah'a dayan vekil olarak Allah yeter.”²⁸³ Görüldüğü gibi Sadece Allah'tan korkmak emredilmiştir bahsedilen korku (takvâ) saygıyı ifade eder ki sevgi, hasret ve recâyı içine alır çünkü takvâ ancak bunlarla tamamlanır. Ayetin devamında “Allah bir adamın göğüs boşluğunda iki kalp yaratmadı.”²⁸⁴ Buyrulur bir insanda iki zıt duygunun birleşmeyeceği hatırlatmaktadır. Bir insanın hem Allah'ı hem putları sevmesi hem Hz. Peygamberi hem Ebu Cehil'i sevmesi söz konusu olamaz...”²⁸⁵

5.13. Müslümanların Kur'ân ve Sünnet Sevgisi Son Derece Sınırlı Sathi Yetersiz Olması Bilgi Eksikliğinden Değil İlgi Eksikliğindedir

Tohum dergisinin Raşit Küçük ile yaptığı mülâkatta “Müslümanlar, günümüzü aydınlatacak biçimde Kur'an'ı ne kadar biliyor, hadisi ne kadar biliyor? Sorusuna Raşit Küçük şu cevabı vermiştir: “Bu tür sorular beni hep yaralayan sorular olmuştur. Genel anlamda önce şunu ifade etmek isterim, Müslümanların Kur'ân sevgisi, Sünnet sevgisi ve bunlara saygısına söz söyleyemem; fakat her iki alandaki bilgileri, özellikle günümüzü aydınlatacak ölçüde bilgileri ne yazık ki son derece sınırlı, yetersiz ve maalesef sathidir. Çünkü Müslümanlar okumamaktadır. Hala özellikle din konusunda büyük ölçüde şifâhî kültürle idare etmektedirler. Üstelik bu şifâhî kültürün de hem temsilcileri hem dinleyenleri azalmıştır. İlmin, bilginin, kitabın, yazının,

²⁷⁶ [https://www.yuzaki.com/2008/04/prof-dr-rasit-kucuk-ile-mulakat\(erişim: 14.08.2020\).](https://www.yuzaki.com/2008/04/prof-dr-rasit-kucuk-ile-mulakat(erişim: 14.08.2020).)

²⁷⁷ Tâhâ, 20/131.

²⁷⁸ Mu'minûn, 23/56.

²⁷⁹ Nisâ, 4/77.

²⁸⁰ Âl-i İmrân, 3/152.

²⁸¹ Şûrâ, 42/20.

²⁸² Raşit Küçük, *Sevgi Medeniyeti (Allah'ta Kul Kulda Allah Sevgisi)*, (İstanbul: Rağbet Yayınları, 2007), 192.

²⁸³ Ahzâb, 33/1-3.

²⁸⁴ Ahzâb, 33/4.

²⁸⁵ Raşit Küçük, *Sevgi Medeniyeti*, 57-58.

medyanın bu derece yoğun olduğu bir zamanda bu bilgisizlik, yetersizlik şaşılacak bir durumdur. Türkiye özelinde ifade etmem gerekirse, İslâmî ilimlerin her alanında, geçmiş seksen yüz seneye kıyasla yetişkin İlim Ehli ve bunların ortaya koydukları eserler vardır. Bunların her biri eşit değerde olmasa da çok açıktır ki bize bir seçme imkânı sunmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı, İlahiyat Fakülteleri, kalitesi yüksek yayınevleri pek çok telif ve tercüme eserler yayınlamaktadır. Kanaatimce bilgi eksikliği değil, ilgi eksikliği esas problemi oluşturmaktadır. Daha üzüntü verici olan, dini insanlara anlatması gerekenlerin az sayılmayacak bir bölümünde görülen bilgi noksanlığı, güncelden uzak kalış, vurdumduymazlık, manevi zevkten yoksunluk, sorumluluk duygusu hissetmeme gibi problemlerimizdir.²⁸⁶

Sonuç

Raşit Küçük, 1975 yılında Erzurum İslami İlimler Fakültesi'nde Hadis ve İslam Ahlâkı öğretim görevliliği ile başladığı akademik hayatına Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde dekanlığa kadar hizmet veren, 40 yıllık akademik hayatın ardından Din İşleri Yüksek Kurulu başkanlığı yapmıştır.

Raşit Küçük, yazmış olduğu şerh, kitap, makale, tercüme, ansiklopedi maddeleri, bildiri, konferans ve katıldığı programlardaki beyânatları lisans, yüksek lisans ve doktora eğitiminde yetiştirdiği talebeleri açısından değerlendirdiğimizde Türkiye Hadis Tarihi'nde yerini alan, "hocaların hocası" diyebileceğimiz bir pâyeyi hak eden hala da okuyan, araştıran ve yazan bir akademisyendir.

Raşit Küçük, İslam'ı hem bilgi, hem iman, hem amel hem de ahlâk olarak bir birinden ayıramaz 4 temel esas olarak yorumlamış, Hz. Peygamber'in (s.a.s.) örnek oluşunun Kur'an ve Sünnetten kaynaklandığını kabul eden Müslümanlar için de bunun temel kabullerden birini teşkil ettiğini vurgulamıştır. Allah ve Rasûlünü (s.a.s.) sevmeye vahdetin esas olduğunu bu iki sevginin diğer sevgilerin üstünde yer alması gerektiği ve diğer varlıklara duyulan sevginin bu sevgileri zaafa uğratmaması gerektiğini yani sevgide vahdetin olması gerektiğinin önemine işaret etmiştir.

Raşit Küçük, Hz. Peygamberin risâlet, iftâ, kaza ve imâmet vasıflarıyla tasarrufla bulunma yetkisinin olduğunu, tebliğ ve beyan hususunda tam yetkili olduğundan ortaya koyduğu tasarrufların bütün ümmeti bağlayacağını beyan etmiştir.

Hz. Peygamberin (s.a.s.) kurduğu sevgi medeniyetinin bir numunesini hem söz hem de davranışlarıyla tesis etmeye çalışan olarak tavsif edebileceğimiz, hayatını hem seven hem de sevilen bir insan olarak geçiren Raşit Küçük'ün sağlam temellere dayanan bir hadis ve sünnet anlayışı olduğuna kâniyiz.

Kaynakça

1. Kur'an-ı Kerim. Ahmed b. Hanbel, *Musned*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
2. Akşemseddin *Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Akşemseddin Vakfı Yayınları, 1990.
3. Küçük, Raşit, "İslâm Ahlâkı ve Sevgi", *Kutlu Doğum Sempozyumu Bildirileri*, 2006, 2007, 73-90.
4. Küçük, Raşit, *Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu*, (Samsun, 27-30 Haziran 1989), Samsun: 1989, 425-428.
5. Küçük, Raşit-Öcal, Mustafa, *Türk Millî Eğitiminde Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Dersleri*, İstanbul: İslam Medeniyeti Vakfı, 1993.
6. Küçük, Raşit, Kur'an-Sünnet İlişkisi ve Birlikteliği, "Sünnetin Dindeki Yeri", İstanbul: Ensar Neşriyat, 1995, 125-164.
7. Küçük, Raşit, *Riyâzu's-Sâlihîn -Peygamberimizden Hayat Ölçüleri-*, (M.Yaşar Kandemir ve İsmail Lütfi Çakan ile birlikte) İstanbul: Ensar Neşriyat, 1996.
8. Küçük, Raşit, *Hz. Peygamber ve Örneğinin Mahiyeti İslam'ın Anlaşılmasında Sünnetin Yeri ve Değeri*, Kutlu Doğum Sempozyumu Bildirileri, (2001), 2003, 300-301.
9. Küçük, Raşit-Yiğit, İsmail, *Hazreti Muhammed (s.a.v.) Siyer-i Nebî*, İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2006.
10. Küçük, Raşit, *Sevgi Medeniyeti (Allah'ta Kul Kulda Allah Sevgisi)*, İstanbul: Rağbet Yayınları, 2007.
11. Küçük, Raşit, *Samsun'da Kur'an Günleri XI. Kur'an Sempozyumu Kur'an ve Risâlet*, (25-26 Ekim 2008) Samsun: 2009, 29-54.
12. Küçük Raşit, *Sünnet ve Hadislerde Sevgi İslam'da Sevgi Temelinde Beşerî Münasebetler*, Tartışmalı İlmi Toplantı, 2010, 228-229.
13. Küçük, Raşit, v. dğr. *Hz. Peygamber'de Sevgi ve Merhamet*, Ankara: TDV Yayınları, 2011.
14. Küçük, Raşit, *Sünnetin Bireysel ve Toplumsal Değişimdeki Rolü Sempozyumu*, 11-12 Mayıs 2007, Konevi Kültür Merkezi, Konya: 2008, 41-47.

²⁸⁶ <https://www.tohumdergisi.com/2018/03/07/soz-meclisi-prof-dr-rasit-kucuk/> (erişim: 11.11.2020).

15. Küçük, Raşit, *Vaaz ve Vâizlik Sempozyumu* (17-18 Aralık 2011), Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2013, 1/147-153.
16. Mâlik b. Enes, *Muvattâ*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
17. Müslim b. el-Haccâc, *el-Câmiu's-Sahîh*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992. en-Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb, *Sunen*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
18. “*Tarihi Kültürü ve Sanatıyla VI. Eyüpsultan Sempozyum Tebliğleri*” (10-12 Mayıs 2002), İstanbul: 2003, s. 24-27.
19. Toshihiko İzutsu, *Kur’ân’da Allah ve İnsan* (terc. Süleyman Ateş), Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1975.
20. Toshihiko İzutsu, *Kur’ân’da Tanrı ve İnsan* (terc. M. Kürşat Atalar), Ankara: Pınar Yayınları, 2014.
21. Toshihiko İzutsu, *Kur’ân’da Allah ve İnsan* (terc. Süleyman Ateş), İstanbul: Yeni Ufuklar Neşriyat, 2018.
22. et-Tirmizî, Muhammed b. İsâ, *Sunen*, İstanbul: Çağrı Yayınları, 1992.
23. Ünal, Yavuz, *TC İlahiyat Fakültelerinde 1957-1997 Yılları Arasında Hadis Ana Bilim Dalında Yapılan Tezler Bibliyografyası*, İAD, Hadis ve Sünnet Özel Sayısı, 1997. 10/1-2-3/246.
24. *YECDER III. Ulusal Din Görevlileri Sempozyum Tebliğleri* (13 Mayıs 2012, İstanbul), İstanbul: 2013, s. 21-24.
25. <https://islamansiklopedisi.org.tr/muellif/rasit-kucuk>(erişim: 14.08.2020).
26. <https://www.youtube.com/watch?v=JUmoB1ommKQ> (erişim: 14.08.2020).
27. <https://www.youtube.com/watch?v=RmrWNKWdEjo> (erişim: 14.08.2020).
28. <https://www.yuzaki.com/2008/04/prof-dr-rasit-kucuk-ile-mulakat> (erişim: 14.08.2020).
29. <https://www.tohumdergisi.com/2018/03/07/soz-meclisi-prof-dr-rasit-kucuk/>(erişim: 11.11.2020).

Göndərilib: 08.01.2021

Qəbul edilib: 09.01.2021